

ภาษาอังกฤษกับนักเรียนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้

อุสม่า ล่าน้อย*

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า การเรียนภาษาต่างประเทศนั้น มูลเหตุจูงใจเป็นเรื่องสำคัญที่สุด การที่นักเรียนขาดมูลเหตุจูงใจนี้เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่ได้เอาใจใส่ในการเรียนภาษาอังกฤษเท่าที่ควร ปัจจุบันภาษาอังกฤษมีความจำเป็นมากขึ้นทั้งในวงราชการและการค้า ดังนั้นจึงมีผู้ตื่นตัวในการเรียนภาษาอังกฤษตามลำดับ ภาษาอังกฤษกลายเป็นวิชาเลือกและวิชาบังคับเลือกทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตลอดจนถึงระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษไม่ได้ดียังเป็นเรื่องสำคัญและมีการวิจัยกันอยู่อย่างกว้างขวาง เมื่อพิจารณาถึงนักเรียนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะนักเรียนที่พูดภาษามลายูท้องถิ่นเป็นภาษาแม่ การเรียนภาษาอังกฤษก็น่าจะประสบปัญหามากขึ้น เพราะนักเรียนกลุ่มนี้จะใช้ภาษามลายูท้องถิ่นสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เมื่อเข้ามาเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นภาคบังคับก็ต้องเรียนภาษาไทย ขณะเดียวกันนักเรียนกลุ่มนี้ก็ต้องเรียนศาสนา โดยเฉพาะการศึกษาอัลกุรอาน ซึ่งการเรียนศาสนานี้ต้องใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษาบังคับในการเรียน และเมื่อนักเรียนเหล่านี้ขึ้นมาเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 หรือระดับชั้นมัธยมศึกษาก็ต้องเรียนภาษาอังกฤษอีกภาษาหนึ่ง ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่ 4 หรือภาษาที่ 5 ที่นักเรียนเหล่านี้จำเป็นต้องเรียน บทความเรื่องนี้เป็นเพียงข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยมุสลิมที่ผู้เขียนเคยประสบมาจากการที่ได้สอนนักเรียนกลุ่มนี้มาประมาณ 14 ปี ทั้งในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ นักเรียนไทยมุสลิมในโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมการศึกษาทั่วไปของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และการเป็นวิทยากรสอนวิชาภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามโครงการวิชาการสัญจรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จากการที่นักเรียนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งอาจจะจัดอันดับได้เป็นภาษาที่ 4 หรือภาษาที่ 5 นั้นเป็นข้อสันนิษฐานอย่างหนึ่งที่จะทำให้การเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร การเรียนภาษาหลายๆภาษามากเกินไปในวัยที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว อาจจะทำให้การเรียนภาษาต่างประเทศต่างๆ ไม่ได้ดี เพราะจะเกิดการแทรกแซงกัน แต่ถ้าเป็นภาษาต่างประเทศที่ใกล้เคียงกันกับภาษาแม่หรือภาษาที่ตนเองเรียนได้อย่างดีแล้ว ก็อาจจะมีส่วนในการสนับสนุนให้การเรียนภาษาใหม่ง่ายขึ้น

ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนภาษาต่างประเทศนี้ มยุรี สุขวิวัฒน์ (2513:161) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการเรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งสรุปได้ว่าเด็กทุกคนผ่านขบวนการเรียนรู้ภาษาแม่แบบเดียวกันทั้งนั้น เริ่มตั้งแต่ได้ยินความแตกต่างของเสียงคน ต่อไปรู้จักเลียนเสียง จำเสียงศัพท์ต่างๆ รู้จักวิธีเทียบความจนกระทั่งในที่สุดสามารถพูดภาษาของตนเองได้อย่างดี ส่วนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้ดีหรือไม่ดี ได้เร็วหรือได้ช้า นั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลหรือองค์ประกอบที่พอจะสรุปได้ 3 ประการดังนี้

1. อิทธิพลของลักษณะและโครงสร้างของภาษาของตนเองที่มีต่อภาษาต่างประเทศที่ต้องเรียน
2. อิทธิพลทางด้านสังคม
3. อิทธิพลทางด้านจิตวิทยา

จากอิทธิพลทั้ง 3 ประการนี้ เมื่อทำการวิเคราะห์ดูกับนักเรียนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้น่าจะเป็นข้อสันนิษฐานที่มีเหตุผลพอสมควรว่าทำไมนักเรียนจึงเรียนภาษาต่างประเทศได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งอิทธิพลในแต่ละด้านอาจจะมีผลต่อการเรียนภาษาอังกฤษมากหรือน้อยแตกต่างกันออกไป

1. อิทธิพลของลักษณะและโครงสร้างของภาษาตนเองที่มีผลต่อภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นภาษาแรกสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวันขณะที่อยู่ที่บ้าน ซึ่งนับเป็นภาษาแม่ของนักเรียนเหล่านี้ การใช้ภาษามลายูท้องถิ่นดังกล่าวน่าจะเป็นผลดีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษพอสมควร เนื่องจากว่าภาษามลายูท้องถิ่นก็คือภาษามลายูกลางที่แตกแขนงออกไป ศัพท์และสำเนียงของคำบางคำคล้ายคลึงกัน เป็นที่น่าสังเกตว่านักเรียนไทยมุสลิมที่เรียนภาษาอังกฤษดีจะพูดภาษาอังกฤษได้ดี มีจังหวะเสียงสูงต่ำและพูดได้ชัดเจนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากภาษามลายูมีลักษณะเสียงสูง ต่ำ (Intonation) เช่นเดียวกับภาษาอังกฤษ เสียงสระและพยัญชนะก็ใกล้เคียงกับภาษาอังกฤษ (เนวนิรี อยู่โพธิ์ 2532) อย่างไรก็ตามนักเรียนไทยมุสลิมบางคนก็มีปัญหาในการออกเสียง /p / และ /t / ในภาษาอังกฤษเช่นกันเพราะเป็นพยัญชนะที่ต้องมีลมพ่นออกมาทางริมฝีปาก (Aspirated Sound) เช่นคำว่า "People" (pi:p1) "teacher" (ti:t a) นักเรียนจะออกเสียง "ปี้ปิ้ล" "ตีเชอะ" แต่ก็ได้เป็นทุกครั้ง จะเป็นในขณะที่เปลืองเท่านั้น เมื่อครู่ขี้แองก็สามารถแก้ไขคำที่ออกเสียงผิดได้ เพราะภาษาไทยที่ใช้พูดเป็นภาษาที่สองในชีวิตประจำวันก็มีเสียงนี้อยู่ นอกเหนือจากเรื่องที่ว่าภาษามลายูท้องถิ่นช่วยในการออกเสียงภาษาอังกฤษได้ดีแล้ว คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

* อาจารย์หมวดวิชาภาษาต่างประเทศ โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บางคำนักเรียนไทยมุสลิมสามารถจำความหมายและออกเสียงได้รวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากคำศัพท์บางคำในภาษามลายูก็เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอังกฤษเช่น Rambutan (เงาะ) Durian (ทุเรียน) Television (โทรทัศน์) Radio (วิทยุ) Tyre (ล้อรถ) License (ทะเบียนรถ) และยังมีคำศัพท์อื่นๆ อีกหลายคำที่อยู่ในลักษณะดังกล่าว นักเรียนไทยมุสลิมที่พูดภาษามลายูท้องถิ่นก็ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเหล่านี้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภาษามลายูท้องถิ่นจะมีคำศัพท์หลายคำที่ยืมมาใช้จากภาษาอังกฤษแต่ก็ไม่ได้มีส่วนช่วยในเรื่องของทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจเท่าไรนัก เพราะนักเรียนยังอ่านได้ช้าและจับใจความสำคัญไม่ได้ดี ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากว่านักเรียนจะต้องจำคำศัพท์ทั้งภาษาไทย ภาษามลายูและภาษาอังกฤษไปพร้อมๆ กัน ซึ่งนับว่ามาก เมื่ออ่านภาษาอังกฤษนักเรียนยังไม่สามารถคิดตามเป็นภาษาอังกฤษได้ ต้องแปลเป็นภาษาไทยก่อนแล้วก็อาจจะมึนนักเรียนบางคนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันมากนักเมื่อได้ความหมายของคำศัพท์เป็นภาษาไทยแล้วโดยการเปิดพจนานุกรมก็อาจจะยังไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ดังกล่าวอยู่อีก เช่นครั้งหนึ่งผู้เขียนได้สอนทักษะการอ่านซึ่งมีการกล่าวถึงเครื่องมือต่างๆ และในเรื่องนั้นก็มึนคำศัพท์ "a chisel" (สิ่ว) "a wrench" (ประแจเลื่อน, ประแจตาย) เมื่อนักเรียนได้ความหมายของคำศัพท์ดังกล่าวเป็นภาษาไทยก็แทบจะไม่มีใครเข้าใจเลยว่าหมายถึงอะไร แต่เมื่อครูนำเอารูปภาพมาให้ดูและบอกความหมายเป็นภาษามลายูท้องถิ่นนักเรียนก็จะเข้าใจความหมายของคำศัพท์ดังกล่าว

2. อิทธิพลทางด้านสังคม อิทธิพลทางด้านสังคมนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่พบว่าน่าจะสำคัญกว่าอิทธิพลทางด้านโครงสร้างภาษาที่แตกต่างกันเพราะถ้าปัจจัยทางสังคมต่างๆ เกื้อหนุน อุปสรรคในเรื่องความยากในการเรียนเพราะความแตกต่างในเรื่องโครงสร้างภาษาก็เป็นสิ่งเล็กน้อย นักเรียนสามารถหุ่มเห ขวนขวายและศึกษาหาความรู้ได้

ปีเตอร์ สตรีเวน (Peter Strevens, 1980:25-27) ได้กล่าวถึงเหตุผลสำคัญๆ ทางด้านสังคม ที่มีส่วนทำให้นักเรียนพบกับความสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียนภาษาว่าขึ้นอยู่กับนักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของการเรียนภาษากับชีวิตของเขา มากแค่ไหน เมื่อนักเรียนเข้าสู่วัยเรียน ถ้าสามารถหาเหตุผลหรือยอมรับเหตุผลของการเรียนก็จะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง แต่ถ้านักเรียนไม่พบเหตุผลที่จะช่วยให้ยอมรับได้ เขาก็มีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาในการเรียน นอกจากนั้นภาษาต่างประเทศที่นักเรียนเรียนนั้นมีสถานภาพที่ดีในสังคมนั้นหรือเปล่า ภาษาใดเป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับของสังคม นักเรียนก็มีแนวโน้มที่จะต้องการเรียนภาษานั้นและเมื่อพิจารณาถึงภาษาอังกฤษในสังคมของชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความเกี่ยวพันลึกซึ้งกับหลักการศาสนาอิสลาม ความสำคัญของการเรียน

ภาษาอังกฤษจะน้อยกว่าภาษาอาหรับหรือภาษามลายูยกเว้นนักเรียนในเขตเมืองที่มีผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งมีอยู่เพียงจำนวนเล็กน้อย เมื่อเทียบกับสังคมมุสลิมส่วนใหญ่ที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการใช้ภาษาอังกฤษเท่าไร เมื่อจะติดต่อกับต่างประเทศที่เขาต้องการก็อาจจะใช้ภาษามลายูหรือภาษาอาหรับได้ ผู้ปกครองบางคนแทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนเลย นักเรียนจึงไม่ได้รับการสนับสนุนให้มีการเรียนพิเศษหรือหาความรู้เพิ่มเติม จึงทำให้นักเรียนเหล่านี้มีความรู้พื้นฐานวิชาต่างๆ รวมทั้งวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ เมื่อนักเรียนเข้าไปเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาจะทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน จะเรียนพิเศษก็ไม่มีเงินเพียงพอจึงเกิดความรู้สึกท้อถอยและเห็นว่าการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่ยาก จึงเรียนไปเพียงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์เท่านั้น

มีตัวอย่างหลายๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนไทยมุสลิมทั้งห้องที่เกี่ยวพันกับลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมและศาสนา เช่นครั้งหนึ่งนักศึกษาฝึกสอนผู้หนึ่งได้นำข้อควาทักกล่าวสรุปว่า "สุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงที่ได้รับความนิยมสูงสุด" ก็จะถูกนักเรียนทั้งห้องเรียนคัดค้านพร้อมทั้งยกเหตุผลของตนเองมาหักล้าง เพราะศาสนาอิสลามถือว่าสุนัขเป็นสัตว์สกปรกและต้องห้ามสำหรับการเลี้ยงดู ซึ่งก็ทำให้นักศึกษาฝึกสอนคนนั้นไม่สามารถสอนต่อไปตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ได้หรือเมื่อถึงเทศกาลคริสตมาส นักเรียนก็จะปฏิเสธการร้องเพลงที่จัดขึ้นในเทศกาลนั้นเพราะเกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์

ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางโรงเรียนได้จัดห้องเรียนโดยให้นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงแยกห้องกันเรียนหรือจัดไว้คนละส่วนในห้องเรียนเดียวกัน แต่ไม่เปิดโอกาสให้มีปฏิสัมพันธ์กันได้โดยตรง ดังนั้นเมื่อต้องทำกิจกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ เช่น การแสดงบทบาทสมมติที่ต้องให้นักเรียนชายคู่กับนักเรียนหญิงก็จะเกิดความล่าช้าและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรหรือในกรณีที่เป็นบทสนทนาระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงหรือสามีกับภรรยา ก็จะไม่มีนักเรียนอาสาพูดเหตุการณ์เหล่านี้มักเกิดขึ้นบ่อยๆ ในการสอนภาษาและครูสอนภาษาจะต้องประสบบ่อยเป็นประจำ ดังนั้นจุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้นแทบจะไม่ประสพผลสำเร็จเลย

3. อิทธิพลทางด้านจิตวิทยา อิทธิพลทางด้านนี้มักเกิดขึ้นได้กับนักเรียนทั่วไปไม่เฉพาะแต่นักเรียนไทยมุสลิมเท่านั้น แต่ก็สามารถจัดได้ว่าอิทธิพลทางด้านนี้มีส่วนทำให้นักเรียนชอบหรือไม่ชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษ มีองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาหลายอย่างที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการเรียน

วิชาภาษาต่างประเทศแตกต่างกัน เช่น

3.1 แรงจูงใจ แรงจูงใจที่จะช่วยให้การเรียนวิชาภาษาอังกฤษนอกจากจะขึ้นอยู่กับสังคมแล้วยังขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเองด้วย ถ้านักเรียนรู้แน่นอนแล้วว่าเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์อะไรก็เต็มใจที่จะเรียนเพื่อให้บรรลุผลซึ่งก็ย่อมจะดีกว่านักเรียนที่เรียนโดยที่ไม่รู้จุดมุ่งหมายในการเรียนเลย นักเรียนไทยมุสลิมหลายคนและผู้เขียนเคยสอนมาเมื่อรู้และเห็นประโยชน์ของการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก็จะเรียนวิชานี้อย่างจริงจังและประสบผลสำเร็จในการเรียน

3.2 ระดับสติปัญญาและบุคลิกลักษณะซึ่งองค์ประกอบนี้ถึงแม้ว่าไม่ได้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดแต่ก็มีส่วนช่วยให้การเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนประสบผลสำเร็จได้เหมือนกัน เพราะในบางครั้ง ทักษะการพูดอาจจะไม่จำเป็นที่จะต้องใช้สติปัญญาสูงนัก แต่การเข้าใจเรื่องที่อ่านและการเขียนเรื่องเป็นภาษาอังกฤษ นักเรียนที่มีสติปัญญาดี ย่อมจะทำได้ดีกว่านักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำกว่า รวมทั้งนักเรียนที่มีบุคลิกลักษณะเปิดเผยกล้าแสดงออกก็สามารถ

เรียนภาษาอังกฤษได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่กล้าแสดงออก ซึ่งนักเรียนไทยมุสลิมส่วนหนึ่งและผู้เขียนเคยสอนมาก็มีลักษณะของการไม่กล้าแสดงออกอยู่ด้วย ซึ่งเกิดจากความอายและความไม่มั่นใจ

จากที่กล่าวมาเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรนั้นน่าจะขึ้นอยู่กับเจตคติ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ละคนและเกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรมและความเชื่อทางศาสนาซึ่งเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก จนมีผลทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน อย่างไรก็ตามครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรจะมีวิธีการสอนที่ดี มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนและสิ่งที่ครูอาจจะทำได้มากที่สุด คือการให้กำลังใจ การให้ความช่วยเหลือและพยายามกระตุ้นให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษโดยการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งจะมีผลทำให้นักเรียนนั่งเรียนวิชาภาษาอังกฤษด้วยความรู้สึกที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- นวนิธิ อยุ่ไพฑูริ. 2532. *การออกเสียงภาษาพม่าและเขมรด้วยอักษรโรมันและระบบเสียงในภาษาพม่าและเขมร*. สถาบันวิจัยภาษาและ วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาระบบ มหาวิทยาลัยมหิดล
- มยุรี สุขวิวัฒน์. 2513. "ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับการเรียนภาษาต่างประเทศ" *รายงานการประชุมทางวิชาการเรื่องปัญหาการสอนภาษาต่างประเทศแก่เด็กไทย* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
- Stevens, Peter. 1980. *Teaching English as an International Language*. Oxford : Pergamon Press.